



## Dagens föreläsning

### 1. Evolutionära undermineranden av moralen

- *Epistemologiskt underminerande*

### 2. Harmans utmaning

- *Reduktion?*

### 3. Reliabilism och koherentism



## Genealogisk underminering

- Den generella tanken att en föreställnings historia kan underminera dess trovärdighet är gammal (och varianter förekommer bland annat hos Freud, Nietzsche och Marx)
- I den samtida moralfilosofiska debatten förekommer den här tanken i en evolutionär kontext
- Man menar att våra moraliska föreställningar på ett eller annat sätt *undermineras* av deras evolutionära historia



### Exempel



- Joyce ber oss föreställa oss att vi skulle få reda på att någon i det förgångna lurat i oss ett piller som orsakar trosföreställningen att Napoleon förlorade slaget vid Waterloo
- Borde denna nya vetenskap underminera vår tilltro till övertygelsen att Napoleon förlorade slaget?
- Det skulle inte visa att trosföreställningen är *falsk*. Men det skulle underminera dess *rättfärdigande*



## Evolutionär underminering

- Argument av denna typ har framförts av bland andra Michael Ruse, Sharon Street och Richard Joyce
- Dessa argument är varierade och skiljer sig åt i både utgångspunkter och slutsatser
  - Vad är det som påstås underminera vad?
  - Och vad menas egentligen med "underminerande"?



## ”Underminering”?

- Precis som med "vindication" (rättfärdigande) så låter Joyce "debunking" (underminerande) stå för ett brett begrepp som täcker in en familj av argument med något olika utgångspunkter och slutsatser
- Slutsatsen i Joyces eget "debunking"-argument är *epistemologisk*
- Närmare bestämt att våra moraliska omdömen *inte är rättfärdigade*



## Epistemologiskt underminerande

- Som Joyce påpekar så är ett underminerande av någonting samtidigt ett rättfärdigande av någonting annat
- I Joyces fall så är det som rättfärdigas *moralisk skepticism*

= den epistemologiska ståndpunkten att moraliska omdömen saknar rättfärdigande



## Moralisk skepticism

- Ibland används (t.ex. av Mackie) "moralisk skepticism" som namn på en ontologisk tes - nämligen tesen att (objektiva) moraliska värden och fakta inte existerar
- Denna position är kanske bättre kallad *nihilism* eller *irrealism (anti-realism)*
- Joyce uppmanar oss att reservera etiketten "moralisk skepticism" till enbart just den epistemologiska tesen



## Kunskap?

- Vi kan notera att givet att vi anser att rättfärdigande och sanning är två nödvändiga komponenter i vad det innebär att ha kunskap ...
- ... så är skepticismen och nihilismen var för sig tillräckliga för förnekandet av moralisk kunskap
  - Ingen sanning -> ingen kunskap
  - Inget rättfärdigande -> ingen kunskap



## Tillbaka till Napoleon ...

- Exemplet som vi började med är inte analogt med någonting som Joyce har argumenterat för; han har ju inte argumenterat för att *specifika* moraliska föreställningar (ex: "Det vore fel att inte skjutsa Mary till flygplatsen") är medfödda ...
- ... utan för att människan har ett medfött sinne för moral; förmågan att tänka i moraliska termer (såsom "plikt", "dygd", "förtjänst", "överträdelse", etc.) ...
- ... och en tendens att moralisera (vissa generella saker; främst mellanmänskliga relationer)



- Men vi kan tänka oss ett "Napoleon piller" som orsakar en generell disposition att forma föreställningar om Napoleon i allmänhet (& tendens att anamma Napoleon-begrepp)
- Om du skulle få reda på att någon i det förgångna lurat i dig ett sådant piller borde inte det underminera alla föreställningar du har om Napoleon?
- Igen, det skulle inte visa att de är *falska*, - men att de saknar *rättfärdigande*



## Empiriskt verifierad hypotes, ej blott möjlighet

- Observera att det inte är den blotta logiska möjligheten att vi *kan* ha blivit ilurade ett "Napoleon piller" som gör dessa trosföreställningar icke-rättfärdigade (jmf. Descartes demon)
- Vi antar att vi nu har mycket goda skäl att tro att vi faktiskt *har* blivit ilurade ett sådant piller
- Detta skall vara analogt med att vi har en plausibel, testbar och empiriskt verifierad hypotes om hur och varför vårt sinne för moral har uppkommit



### Men har vi inte nu visat för mycket?

- Har vi inte underminerat alla våra trosföreställningar öht?!
- Givet att *alla* trosföreställningar är formade av psykologiska (& perceptuella, kognitiva) mekanismer som är medfödda och som vi har för att de gynnade våra förfäders överlevnad och reproduktion?
- Borde inte detta få oss att tvivla på allt?



### Nej, för att ...

- I den evolutionära historien som Joyce presenterat i kapitel 1-4 av hur vår förmåga att fälla moraliska omdömen utvecklades förutsattes det inte någonstans att våra moraliska omdömen är *sanna*
- De evolutionära fördelarna med att besitta ett moraliskt sinne var framförallt att det gynnade våra förfäders samarbetsförmåga (genom att stärka motivation) och denna hypotes appellerar inte någonstans till moraliska *fakta*



### Annorlunda är det med t.ex. våra matematiska föreställningar

- Det finns evidens för att människans förmåga till enkel matematik varit föremål för och gynnsats av det naturliga urvalet
- Anta att föreställningen att  $1 + 1 = 2$  är medfödd
- Detta underminerar *inte* denna föreställning eftersom vi saknar en förklaring av hur denna föreställning var adaptiv *som är oberoende av dess sanning*



- Vi saknar en förklaring av hur *falska* matematiska föreställningar var adaptiva
- Anta att en tidig människa såg 2 lejon gå in i en grotta och 1 lejon komma ut och drog slutsatsen att det var säkert att gå in
- Den bästa förklaringen av hur en basal matematisk förmåga var adaptiv i våra förfäders levandemiljö inkluderar att denna förmåga "träffade rätt" – att den hade en tillförlitlig relation till *sanning*

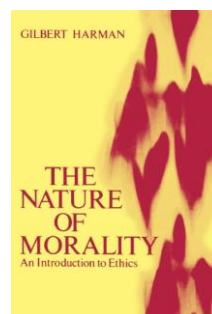


- Våra förklaringar av hur matematiska föreställningar, begrepp och förmågor har kommit att bli adaptationer har som ett bakgrundsantagande att det finns matematiska sanningar och att vi har tillgång till sådana
- Men den evolutionära förklaringen Joyce har givit i kapitel 1-4 har inte som ett bakgrundsantagande att några moraliska föreställningar är sanna och att vårt moraliska sinne upptäcker sådana



## Harmans utmaning

- Tanken att moraliska omdömen skulle undermineras (epistemologiskt) ...
- ... på basis av att de kan förklaras utan att åberopa dess sanning ...
- ... har diskuterats av Gilbert Harman



### Förklaringsmässig "impotens"

- Om vi kan förklara moraliska omdömen utan att åberopa eller förutsätta dess sanning så menar Harman att vi därmed skulle sakna skäl för att tro att några moraliska omdömen är sanna
- Om vi inte behöver anta moraliska fakta för att förklara moraliska omdömen så uppstår frågan om vi behöver postulera moraliska fakta för att förklara någonting öht
- Och om svaret är nej så saknar vi därmed skäl att tro på moraliska fakta



1. Vi är endast berättigade att anta att en viss entitet existerar, eller att ett visst faktum föreligger, om vi har någon form av *evidens* för det
2. Den enda evidens man kan ha för att något existerar är att man har någon form av *observation* av det
3. En observation utgör evidens endast för det som (bäst) *förklarar* den observationen.  
- För att räknas som en evidensgivande observation av X så måste X ingå i den bästa *förklaringen av observationen ifråga*



4. Om moraliska fakta inte ingår i den bästa förklaringen av någon observation – om vi kan förklara "moraliska observationer" utan att hänvisa till moraliska fakta ...
5. ... så skulle vi därmed sakna evidens för moraliska fakta
6. Och då skulle vi inte vara berättigade att anta att några sådana existerar



### Förtydligande

- Moraliska omdömen och föreställningar ingår i Joyces förklaring  
- Men ingenstans i denna förklaringar behöver vi anta att dessa omdömen och trosföreställningar är *sanna*
- Vi har således ingen evidens för att de *är* sanna  
- Dvs. de saknar rättfärdigande
- Jämför: religiösa föreställningar



### Vetenskapligt exempel:

- En fysiker ser ett visst fenomen under ett vetenskapligt experiment – hon ser en kondensationsstrimma i en dimkammare – och gör den vetenskapliga observationen "Där är en proton!"
- Förklaringen till att vetenskapsmannen gör denna observation är att det faktiskt finns en proton som hon observerar - att det är ett faktum att en proton lämnade efter sig en kondensationsstrimma



### Moraliskt exempel:

- Några ungdomar tänder eld på en katt. En person ser detta och gör den moraliska observationen "Denna handling är fel!"
- För att förklara att personen gör denna observation behöver vi inte anta att det är ett moraliskt *faktum* att handlingen är fel som personen observerar
- Det räcker med den icke-moraliska genealogin



## Reduktion?

---

- Harman accepterar dock inte denna skeptiska slutsats
- Hans slutsats är istället *konditional*:
  - Om det inte går att *reducera* moraliska fakta till (naturliga) fakta som ingår i våra bästa förklaringar så skulle vi sakna evidens för moraliska fakta
- Harman är dock moralisk naturalist och tror (till skillnad från Joyce) att en sådan reduktion är möjlig



## Moralisk naturalism

---

- Moralisk naturalism är ståndpunkten att moraliska fakta existerar och kan integreras inom en naturalistisk världsbild
- Moraliska fakta kan (åtminstone i princip) undersökas med vetenskapliga metoder
- Om moraliska fakta är naturliga fakta så kan de ingå i våra förklaringar



## Global naturalism

---

- Kom ihåg att moralisk naturalism inte skall förväxlas med *global* naturalism
- Global naturalism är den mer generella ståndpunkten enligt vilken de enda entiteter vars existens vi bör erkänna är de som passar in i ett vetenskapligt respektabelt ramverk
- Joyce är global naturalist men inte (till skillnad från Harman) moralisk naturalism



## ”Naturalisera” moralen?

---

- Relaterat till detta är två olika tolkningar av vad det skulle innebära att ”naturalisera” moralen:
  1. En global naturalist vill naturalisera moralen i den bemärkelsen att hon vill ge en vetenskapligt respektabel redogörelse för moraliska praktiker, institutioner, moralens ursprung samt vår moralpsykologi
  2. En moralisk naturalist vill naturalisera moralen genom att etablera och integrera *moraliska fakta* som en del av den naturliga världen



- Anledningen till att Joyce inte tror att en naturalistisk reduktion är rimlig är att naturalistiska teorier inte kan redogöra för den praktiska slagkraften som han menar att moraliska omdömen besitter
- Moraliska omdömen måste besitta
  - ... **oundkomlighet** (“inescapability”), och
  - ... **auktoritet** (“authority”)
- Och inga rent naturliga fakta kan uppfylla detta



## ”Oundkomlighet”

---

- Att moraliska omdömen innefattar ett anspråk på en sorts oundkomlighet innebär enligt Joyce att ...
- ... de är applicerbara på en person *oberoende av den personens målsättningar*
- De anspråk som moraliska krav gör på oss är sådana att man inte kan ”komma undan” dem bara genom att hänvisa till sina speciella målsättningar



## Auktoritet

- Moraliska omdömen gör anspråk på en sorts auktoritet som inte är blott konventionell och inte är beroende av sanktioner
1. Moraliska omdömen inte är blott konventionella – de har en *institutionsöverskridande* karaktär, och
  2. Moralens regler är oberoende av (interna och externa) *sanktioner*



## Institutionsöverskridande

- Slagkraften i omdömet "Skada inte oskyldiga personer" är inte avhängig på att någon har bestämt att det är så (gud, kungen, din mamma)
- Vår föreställning om moraliska krav inte är blott konventionella (som etikettsregler eller juridiska lagar)
- Det ingår i moraliska omdömens själva natur att de i någon mening gör anspråk på att stå över mänskliga institutioner / konventioner



## Misstagsteoretisk underminering

- Michael Ruse använder (likt Mackie) "moralisk skepticism" som namn på den position han försöker etablera genom ett evolutionärt underminerande-argument
- Men Ruses slutsats är inte bara den epistemologiska tesen om rättfärdigande utan den starkare ontologiska slutsatsen (nihilism/anti-realism)
- Han kombinerar detta också med en semantisk tes om vårt moraliska språk vilket leder honom till en misstagsteori



## Sharon Streets dilemma

- Sharon Street (2006) har framfört ett "debunking"-argument som riktar sig inte mot moralen som sådan utan mot en viss förståelse av moralens natur - nämligen moralisk *realism*
- Hon menar samtidigt att hennes argument inte träffar moraliska fakta förstådda konstruktivistiskt
- Även James företräder en sorts konstruktivism (som han dock menar *är* en form av realism)



## Ockham's rakkniv

- Joyce påpekar att bakom detta tycks ligga en bekännelse till en ontologisk-ekonomisk princip om att man inte är berättigad att anta fler entiteter än man behöver
- Detta antagande är rimligt givet en metodologisk empirism
- Men denna empirism (även om den är rimlig) skulle kräva oberoende argument



## Reliabilism

- Petet Carruthers har givit ett evolutionärt argument för "process reliabilism"
- Det går ut på att sanna föreställningar har ett stort överlevnadsvärde och att vi därmed har goda skäl att förlita oss på våra kognitiva och perceptuella förmågor
- Joyce kritiserar detta argument för att vara alltför generellt; vi måste titta på olika typer av förmågor och föreställningar separat



## Koherentism

---

- Uppfattningen att vi är berättigade att hålla fast vid de föreställningar vi har (oavsett hur vi fått dem) så länge som de är koherenta med varandra (de hänger väl samman; är konsistenta, förklarar varandra, implicerar varandra, etc.)
- Borde inte detta leda till att moraliska föreställningar är rättfärdigade?
- Joyce: inte om vi inkluderar den empiriska genealogin av moralen i vår åsiktsmängd



**LUNDS**  
UNIVERSITET